

блему-ситуацію, а потім надати аналіз цієї проблеми та відповідні рекомендації щодо її вирішення. Кейси складають основу бесіди академічної групи під керівництвом викладача і включають одночасно особливий вид навчального матеріалу та спроби використання цього матеріалу в навчальному процесі.

В практиці викладання економічних дисциплін окрім застосування новітніх методик, викладачі нашої країни стикаються на проблеми низької матеріально-технічної забезпеченості аудиторій та дороговизну ліцензійних мультимедійних матеріалів. Окрема проблема – підготовка та перепідготовка викладачів економічних дисциплін. Все це вимагає від держави необхідного фінансування та організації відповідних заходів.

Перелік посилань:

1. Красовська О. Ю. Сучасні моделі реалізації бізнес-освіти в умовах глобалізації світового освітнього простору / О. Ю. Красовська // Бюлетень Міжнародного Нобелівського форуму. – 2012. – № 1 (5). – Т.2. – С. 167-171.
2. Ковальчук Г. О. Активізація навчання в економічній освіті : навч. посіб. / Г. О. Ковальчук. – вид. 2-ге, доп. – К. : КНЕУ, 2005. – 298 с.
3. Федулова Л. І. Концептуальні засади економіки знань / Л. І. Федулова // Економічна теорія. – 2008. – № 2. – С. 37-59.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

О.О. Каменська, канд. екон. наук

Донецький університет економіки та права, м. Бахмут

В епоху стрімкого і постійного розвитку інформаційних технологій, розширення міжнародних ділових та культурних зв'язків у різних галузях науки і техніки, постійно змінюються вимоги до підготовки висококваліфікованого конкурентоздатного фахівця, який повинен вміти поєднувати високоякісну фахову підготовку з умінням самостійно, творчо мислити. Відповідно до умов Болонської декларації в процесі навчання зменшується частка прямого інформування студента і розширюється застосування інтерактивних форм роботи студента під керівництвом викладача. Інтерактивне навчання – є взаємодіючим, засновано на досвіді реального життя, включає обмін думками серед студентів та між студентами та викладачами, критично аналізує організаційні і системні причини виникнення проблем. Інтерактивні методи містять у собі: метод проблемного викладу, презентації, дискусії, кейс-стаді, роботу в групах, метод мозкового штурму, метод критичного мислення, вікторини, міні-дослідження, ділові ігри, рольові ігри, метод індивідуальних позначок, метод бліц-опитування, метод анкетування та інше.

Основні критерії інтерактивної моделі навчання: можливість неформальної дискусії, вільного викладу матеріалу, менше число лекцій, але більша кількість семінарів, ініціатива студента, наявність групових завдань, постійний контроль під час семестру, виконання самостійних робіт. Розробкою методів інтерактивного навчання та впровадженням їх у навчально-виховний процес у різні часи займалися Ш. Амонашвілі, В. Давидов, Д. Ельконін, В. Сухомлинський, В. Шаталов та ін. Л. Ітельсон для активізації учбового процесу визначав проведення різних ігор, змагань та дискусій, як важливий канал регуляції навчальної діяльності. Під час активної роботи студенти оволодівають навичками, які необхідні для майбутнього висококваліфікованого фахівця в галузі економіки: розуміння суті проблеми, творче розв'язування проблем, вдосконалення командної праці, опрацювання процедури діяльності, робота в умовах недостатньої визначеності тощо. Інтерактивні методи навчання можна застосовувати як в межах аудиторних занять, так і під час самостійної роботи. За такою формою роботи неможлива пасивність студентів. Як зазначає дослідник О. Комар, кожен зі студентів має конкретне завдання, за яке він повинен публічно прозвітуватися, або від його діяльності залежить якість виконання поставленого перед малою групою та перед всією академічною групою завдання [1]. Успішно проведене заняття повинно пробуджувати активність студентів, формувати нові навички і вміння учасників, стимулювати студентів до самонавчання. В умовах інтерактивних моделей навчання змінюється і роль викладача. Він виступає не стільки джерелом інформації, скільки організатором цієї роботи, спрямовуючи навчальний процес у потрібне русло, створюючи умови для ініціативи, формуючи сприятливий психологічний клімат у студентській групі, виправляючи помилки. Це допомагає студентам творчо підходити до процесу навчання взагалі, сприяє розвитку вміння зважувати альтернативні рішення, бачити неординарні шляхи розв'язання проблем. Використання інтерактивних методів навчання в епоху глобалізації і європейської інтеграції має наступні цілі: інтенсифікація процесу навчання, у тому числі за допо-

могою інтерактивності та використання інноваційних методів навчання; індивідуалізація процесу навчання; інтеграція знань; інфраструктура освітнього процесу: технічне забезпечення, кадри, мотивація кадрів (матеріальна зацікавленість, кар'єрний ріст). Інтерактивна подача матеріалу повинна плануватися заздалегідь, оскільки таке навчання вимагає постійного контролю над аудиторією. Коли викладач звертається до студентів з питаннями або втягує їх у рольову гру, він завжди повинен знати, у якому напрямку варто вести бесіду та контролює хід обговорення.

Сьогодні в умовах глобалізації і європейської інтеграції у вищих навчальних закладах України необхідно розглянути можливість європейського досвіду з використання в навчальному процесі ділових ігор із залученням зовнішнього середовища (підприємств, банків, державних структур) для формування у студентів навичок підприємництва. Одним з ефективних методів при викладанні економічних дисциплін можна назвати метод кейс-стаді або метод навчальних конкретних ситуацій. При даному методі навчання студент самостійно змушений приймати рішення і обґрунтувати його. Метод кейс-стаді дозволяє приймати вірні рішення в умовах невизначеності, розробляти алгоритм ухвалення рішення, опанувати навички дослідження ситуації, розробляти план дій, застосовувати отримані теоретичні знання на практиці, враховувати точки зору інших фахівців. Головне, цей метод сприяє розвитку вміння аналізувати ситуації, оцінювати альтернативи, формує навички рішення практичних завдань.

Таким чином, можна відзначити, що інтерактивні методи навчання створюють нові можливості, пов'язані з налагодженням міжособистісної взаємодії шляхом зовнішнього діалогу в процесі засвоєння навчального матеріалу, формують творчий потенціал та навички підприємництва, що дозволяє придбати студентам компетенції, які будуть потрібні їм протягом всього життя.

Перелік посилань:

- 1 Комар О. А. *Інтерактивні технології – технології співпраці* / О. А. Комар // *Рідна школа*. – 2006. – № 5. – С. 57-60.
- 2 Баєва О. В. *Case-study як форма інтерактивного вивчення студентами менеджменту: загальні принципи організації та проведення практичних занять (початок)* / О. В. Баєва // *Персонал*. – 2007. – № 5. – С. 72-75.
- 3 *Интерактивные формы обучения в вузе* [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.diplomba.ru>

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ, ЩО ЗАДІЯНІ У СФЕРІ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*О.М. Кібік, д-р екон. наук, професор
Національний університет «Одеська юридична академія»*

Професійні якості та характеристики трудових ресурсів значною мірою обумовлюють рівень конкурентоспроможності окремих суб'єктів господарювання та національної економічної системи в цілому. Особливо це є актуальним в умов прискорення інтеграційних процесів та необхідності розширення участі країни у міжнародному поділі праці.

Трудові ресурси значною мірою обумовлюють масштаби і темпи науково-технічних та організаційних перетворень, що відбуваються у різних сферах функціонування економічних систем. Якість трудових ресурсів суб'єктів господарювання значною мірою визначає можливості виробництва високоякісних та конкурентоспроможних товарів, зокрема тих, що призначені для реалізації на зовнішньоекономічних ринках. Відповідно формування та постійний розвиток висококваліфікованої і творчо активної робочої сили є одним з найважливіших завдань сучасних економічних систем, метою яких є забезпечення сталого та збалансованого зростання задля підвищення рівня конкурентоспроможності у світовій економічній системі [1].

У проекті «Експортна стратегія України: Дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі 2017-2021», що розроблена фахівцями Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, третьою стратегічною ціллю розвитку торгівлі України на наступні п'ять років є «підвищення рівня знань та навичок, необхідних підприємствам для здійснення міжнародної торгівлі» [2]. У проекті зазначено, що «ця стратегічна ціль стосується безпосередньо керівників підприємств і, зокрема, підвищення їх професійних знань та навичок, необхідних для досягнення успіху на міжнародних ринках» [2]. Тобто на думку розробників, ця ціль стосується тільки керівників підприємств, що не відповідає сучасним тенденціям активізації командної роботи різних учасників експортної діяльності, включаючи державних службовців. Крім того, слід зазначити, що ефективність здійснення експортної діяльності залежить від кваліфікації широкого кола фахівців різних професій – юристів, економістів тощо. Формувати необхідний рівень знань та навичок та постійно його підвищувати на різних рівнях освіти в різних галузях знань.